

Syrisch-Arabisch

Zahraa Attar, Sohaila Amer

1. Taalbeschrijving

Het Syrisch Arabisch is één van de variaties van de Arabische taal en wordt gesproken door circa 18 miljoen mensen, volgens een Wikipedia schatting in 2018. Andere variaties van het Arabisch zijn bijvoorbeeld Egyptisch, Jordaans, Irakees, Marokkaans.

In Syrië worden er veel verschillende dialecten gesproken zoals het Shami (gesproken in Damascus, Homs en Hama), Noord Syrisch (gesproken in gebied van Aleppo), de geallieerde dialecten (gesproken in het kustgebergte), het dialect in Jabal Al-Arab bergen, het oostelijke dialect (gesproken in Al Hasaka en Deir ezzor) en de zuidelijke variant (gesproken in Haoran).

Het is belangrijk om te weten dat deze dialecten niet alleen kunnen verschillen in consonanten en vocalen, maar ook in het vocabulair.

Voorbeelden zijn respectievelijk:

Naam van het dialect	Uitspraak	
Raqqawiya	/ʃlonətʃ/	(Hoe gaat het met u?)
Halabiya	/ʃlonək /	
Shamiya	/ki:fak/	

In deze handleiding wordt het Shami-dialect besproken.

Syrisch Arabisch is gebaseerd op het Standaard Arabisch maar kent ook Franse en Turkse invloeden als overblijfselen van koloniale bezetting. De mensen in Syrië zullen deze invloeden beschouwen als onderdeel van hun Syrisch dialect.

De officiële taal in Syrië is Klassiek Arabisch. Dit is de taal die gebruikt wordt in het onderwijs, door officiële instanties, in de Koran en op televisie. De kinderen in Syrië groeien op met het Syrische dialect en pas wanneer ze naar school gaan leren ze het Standaard Arabisch. Dit is ongeveer op zesjarige leeftijd. Ruim voor die leeftijd zullen ze al wel geconfronteerd worden met het Klassiek Arabisch bijvoorbeeld omdat ze tekenfilms kijken. We kunnen daarom stellen dat kinderen al heel jong een fonologische representatie opbouwen van klassiek Arabische woorden.

Volgens Owaida (2015) kent het Syrisch niet de fonemen /θ/ en /ð/. Volgens de auteur leren de kinderen deze fonemen pas als ze naar school gaan en geconfronteerd worden met Klassiek Arabisch. Omdat kinderen al zo jong passieve kennis van het standaard Arabisch opdoen, verwachten wij dat de fonemen /θ/ en /ð/ hun ontwikkelende consonantsysteem zullen beïnvloeden.

Consonantsysteem

Tabel 1

Consonantsysteem van het Syrisch Arabisch (Shami dialect) (uit proefschrift van Owaida 2015)

	Coronaal						Dorsaal					
	Bilabiaal	Labiodentiaal	Dentaal	Alveolair	Postalveolair	Palataal	Velair	Uvulair	Faryngaal	Glottaal		
plosieven	p ₁	b		t	d		k	g ₁	q	?		
emfatisch				t ^c	d ^c							
nasalen	m			n								
trill			r									
fricatieven		f	v ₁	s	z	ʃ	ʒ	x	χ	ħ	ʕ	h
emfatisch				s ^c	z ^c							
affricaat						dʒ ₂						
liquida				l								
half	w					j						
klinkers												

Zwart: consonanten komen ook in Nederlands voor, Groen: consonanten die niet in het Nederlands voorkomen.

₁ alleen in leenwoorden (uit Europese talen)

₂ Het Shami heeft slechts één affricaat die in leenwoorden voorkomt, zoals bijv. /dʒ i:nz/ "jeans"

₃ De stemhebbende uvulaire plosief q wordt in Damascus, Homs en Hama vervangen door de stemloze glottale plosief ʔ en in de noord-oosterse gebieden vervangen door de stemhebbende velaire plosief g₁.

In alle Syrische dialecten wordt de uvulaire plosief /q/ gebruikt als deze in een leenwoord voorkomt uit het Standaard Arabisch zoals /quran/ "heilige Islamitische boek" en /qarja/ "dorp". Verschillende dialecten de uvulaire plosief uit het standaard Arabisch opgenomen in hun consonantsysteem. De emfatische consonanten zijn duidelijk fonemisch, dus betekenisonderscheidend. Context zorgt er meestal voor dat ook bij het niet emfatisch uitspreken geen verwarring ontstaat. Er zijn wel woorden met emfatische consonanten in de Syrische taal, maar het is niet de verwachting dat kinderen van 3 of 4 jaar deze al beheersen. De emfatische consonanten worden in het Shami dialect sowieso lichter uitgesproken vergeleken met de realisatie in het Standaard Arabisch.

Syllabestructuur

In het Shami en het Standaard Arabisch moet elke syllabe met een consonant beginnen. CV en CVC zijn de meest dominante syllabestructuren. In het Shami zijn de consonantclusters toegestaan aan het begin en het eind van het woord. De finale consonantclusters worden niet in alle contexten in het Shami gerealiseerd. Veel Syriërs gebruiken epenthesis om de twee consonanten in een cluster te scheiden, bijvoorbeeld in het Standaard Arabisch /ʒisr/ wordt in het Syrisch als [ʒisir] "brug" uitgesproken. Epenthesis komt niet alleen in het Syrisch voor, maar ook in de naastgelegen dialecten zoals het Libanees, Palestijns en Jordaans.

Klemtoon

In het Syrisch ligt de klemtoon standaard op de voorlaatste syllabe. Het maakt dan niet uit of de syllabe een CV is of een CVC. Wanneer een woord uit twee syllabes bestaat dan krijgt de eerste syllabe de klemtoon. Als een woord bijvoorbeeld uit vier syllabes bestaat, krijgt de derde syllabe (de voorlaatste) het hoofdaccent en een secundair accent komt op de eerste syllabe.

Het verschijnsel 'shedda', dat in het Standaard Arabisch voorkomt, komt ook voor in het Syrisch. Dat wil zeggen nadruk op een bepaalde consonant in het woord. Dit wordt in IPA aangegeven met een dubbele punt: dat wil zeggen verdubbeling van de consonant. Ook in het Syrisch heeft de shedda invloed op de betekenis, met name bij werkwoorden.

2. Verwervingsvolgorde consonanten

In de studie van Husen Owaida (2015) werden 160 normaal ontwikkelde Syrische kinderen uit Damascus onderzocht. Het doel van het onderzoek was om betrouwbare data te verzamelen over spraakverwerving en over fonologische foutenpatronen bij kinderen in de leeftijd van 2;6 jaar tot 6;5 jaar (zie tabel 2). Uit dit onderzoek bleek dat woordfinale consonanten in alle leeftijdscategorieën significant iets vaker correct geproduceerd werden dan consonanten in begin- en middenpositie.

leeftijd	fonemen
2;6- 2;11	b, f, j, m, n, l, t, ʔ, w, ħ
3;0- 3;5	d, h
3;6-3;11	ʕ, s, z
4;0- 4;5	x,
4;6-4;11	k, d ^ɕ , t ^ɕ
5;0- 5;5	ɣ
5;6- 5;11	r, s ^ɕ , ʃ
6;0-6;5	alle consonanten verworven, behalve de fricatief /z/

3. Veel voorkomende fonologische processen

De onderstaande fonologische processen (met voorbeelden) horen bij de normale fonologische ontwikkeling van Syrische kinderen. Het proces 'epenthesis', dat al eerder genoemd werd, komt veel voor bij volwassen sprekers van het Syrische dialect en de verwachting is dat dit ook bij kleine kinderen valt waar te nemen.

Uit het onderzoek van Owaida (2015) bleek dat rond de leeftijd van 5;5 jaar de meeste fonologische processen verdwenen zijn. Backing en glottalisatie verdwijnen het eerst. R-deviatie en fronting verdwijnen als laatst.

Proces	Voorbeeld
r-deviation	t ^ɕ ajjara → t ^ɕ ajjaja
Fronting	ʕankabut → ʕantabut
Deletion of fricative	ze:tu:n → e:tu:n
De-emphatisation	bat ^ɕ :ix → battix
Deletion weak syllable	ħədiʔə → θijə
Backing	təm → kəm
Glottalization	ʕankabut → ʔankabut
Devoicing	walad → walat

4. Lexicale variatie

De Speakaboo items zijn getranscribeerd in Syrisch dialect, maar er is altijd een mogelijkheid dat de plaatjes benoemd worden in het Klassiek Arabisch omdat de kinderen daar al zo vroeg in hun ontwikkeling mee geconfronteerd worden. Als een kind een ander woord gebruikt dan het doelwoord, is het goed om de tolk te vragen wat de betekenis is van de afwijkende uitspraak.

Veel voorkomende lexicale alternatieven zijn opgenomen in tabel 4.

Item	Doelwoord	Lexicale alternatieven
3.mond	təm	təmna (onze mond) sen (tand) snan (tanden)
4.hand	ʔi:d	ʔi:den (meervoud) ʔi:di (mijn hand)
6.banaan	moz	mo:zə (meervoud)
8.olijven	ze:tu:n	inab (druiven)
9. jongen	walad	s:abi (synoniem)
14.pop	ləʔbə	bint (meisje)
15.vuur	na:r	hari:? (brand!)
16.dokter	dəktər	ʕamo (oom) rejal (man)
19.schaap	xaruf	mezæ (geit) bakara (koe)
23.bloemen	ward	wardə (enkelvoud) warda:t (meervoud)
30.boek	ktæb	daftar (schrift) wraʔ(papier)
31.paard	ħsʕa:n	ħma:l (ezel)
32.nek	raʔbə	raʔbti (mijn nek)

5. Prestaties van zich normaal ontwikkelende Syrische peuters in Nederland

In het najaar van 2018 zijn 20 zich normaal ontwikkelende Syrische kinderen getest, in de leeftijd van 33 tot 62 maanden. De gemiddelde leeftijd van de kinderen was 45,9 maanden. De kinderen werden geworven in het netwerk van de onderzoeker.

De kinderen zijn getest met de Speakaboo woorden, gepresenteerd via een papieren lottospel. De test werd afgenomen door Zahraa Attar, zelf moedertaalspreker van het Syrisch. Zahraa kwam in 2014 naar Nederland waar ze een research master Linguistics afrondde. Ze werkt nu als onderzoeksassistent.

De kinderen kregen een plaatje te zien en moesten dit matchen met hetzelfde plaatje op het lottospel. Vervolgens kregen ze de vraag om het plaatje te benoemen. Als dit niet spontaan gebeurde, kregen ze een uitloekzin te horen. Als dat ook niet tot benoemen leidde, mochten ze het woord nazeggen. Lukte dat ook niet, dan werd het item overgeslagen.

Alle producties werden gescoord met behulp van het scoreformulier Syrisch (www.speakaboo.io). De Syrische test bevat 39 woorden en 117 consonanten.

De gemiddelden van de groep staan vermeld in tabel 5.

Tabel 5	
<i>Gemiddelde scores van zich normaal ontwikkelende Syrische kinderen in Nederland</i>	
Leeftijd in maanden	45,9
Aantal spontaan benoemde woorden	16,4
Aantal consonanten getest	116,5
Aantal consonanten incorrect inclusief de θ & ð fouten	17,2
Aantal consonanten incorrect zonder de θ & ð fouten	15,9
Totaal aantal consonanten correct	98,8
Aantal consonanten correct zonder θ & ð fouten	100,8
Percentage Consonants Correct (PCC)	84,8
PCC zonder θ & ð fouten	86,5

In de resultaten worden twee aantallen fouten genoemd; het aantal inclusief de θ & ð fouten en het andere aantal zonder deze fouten.

Tijdens het testen bleek dat veel kinderen de /s/ en /z/ vervingen door /θ/ en /ð/. Dit kunnen we beschouwen als een normale distorsie (en dus niet als een fout) of als een echte substitutie. In het Syrische consonantsysteem komen de fonemen /θ/ en /ð/ niet voor. Als deze dan toch gehoord worden, zou je kunnen zeggen dat dit komt omdat het kind de /s/ bijvoorbeeld nog niet helemaal goed kan produceren en dus vervormt. Maar Syrische kinderen worden wel al heel jong geconfronteerd met deze klanken in het Klassiek Arabisch. Bovendien wordt een goede uitspraak van woorden uit de Koran heel belangrijk gevonden door ouders. We hebben dus reden om aan te nemen dat de Syrische kinderen een fonologische representatie van de /θ/ en /ð/ hebben en deze klanken gebruiken als vervanging voor de /s/ en de /z/. Daarom hebben we in de berekeningen beide resultaten laten zien. Opvallend is dat de kinderen weinig fonologische fouten maken maar wel veel woorden moeten nazeggen. De items die het meest moeten worden nagezegd, staan in tabel 6.

Tabel 6	
<i>Items die het meest moesten worden nagezegd</i>	
item	frequentie
13.kameel	15
38.spin	15
18.meloen	14
26.kikker	14
19.schaap	14
8.olijven	14
21.aap	13
2.olifant	13
30.boek	12
32.nek	12
33.jam	12
17.doos	11
5.beer	10
10.kado	10

Voorbeeld van een gemiddelde score

Case Syrisch: Meisje, 49 maanden

Aantal fouten inclusief θ & δ fouten:	9
Aantal fouten ZONDER θ & δ fouten:	1
Aantal woorden nagezegd:	7
Niet geproduceerd:	0
Aantal consonanten geproduceerd:	117
Consonanten correct inclusief θ & δ fouten:	108 (117-9)
Consonanten correct ZONDER θ & δ fouten:	116 (117-1)
PCC inclusief θ & δ fouten:	92,307 (108/117*100)
PCC ZONDER θ & δ fouten:	99,145% (116/117*100)

Voorbeeld van een ingevuld scoreformulier

Woord	Arabische spelling	IPA								NG	Proces/Opmmerkingen
1.deur	باب	b	æ	b							
2.olifant	فيل	f	i:	l							
3.mond	تم	t	ə	m							
4.hand	إيد	ʔ	i:	d							
5.beer	دب	d	ə	b							
6.banaan	موزة	m	o:	~~z~~	ə						z - ð
7.bal	طابطة	t ^ʕ	a	b	ə						
8.olijven	زيتون	~~z~~	e:	t	u:	n					z - ð
9. jongen	ولد	w	a	l	a	d				NG	/Sabi/boy
10.kado	هدية	h	a	d	i	j	ə			NG	/cadeautje/
11.melk	حليب	ħ	a	l	i:	b				NG	
12.trap	درج	d	a	r	a	ʒ					
13.kameel	جمل	ʒ	a	m	a	l					
14.pop	لعبة	l	ə	ʕ	b	ə					/poptje/
15.vuur	نار	n	a:	r							
16.dokter	دكتور	d	ə	k	t	ɔ	r				
17.doos	سندوي	~~s~~	a	n	d	u:	ʔ				s ^ʕ - θ
18.meloen	بطيخ	b	a	t ^ʕ :	i:	x					
19.schaap	خروف	x	a	r	u:	f				NG	/bakara/ cow
20.hond	كلب	k	a	l	b						
21.aap	إرد	ʔ	r	d						NG	/gorilla/
22.haar	شعر	ʃ	a	ʕ	r						
23.bloemen	ورد	w	a	r	d						
24.kussen	مخدة	m	x	a	d:	ə					
25.stoel	كرسي	k	ə	r	~~s~~	i					s - θ
26.kikker	ضفدع	d ^ʕ	ə	f	d ^ʕ	a	ʕ			NG	
27.vliegtuig	طيارة	t ^ʕ	a	i	j:	a	r	a			
28.wasmachine	غسالة	ɣ	a	~~s~~	a	l	ə				s: - θ
29.sok	جراب	ʒ	r	a:	b						
30.boek	كتاب	k	t	æ	b						
31.paard	حصان	ħ	~~s~~	a:	n						s ^ʕ - θ
32.nek	رئبة	r	a	ʔ	b	ə				NG	
33.jam	مرابي	m	r	a	b:	a					
34.bord	صحن	~~s~~	a	ħ	ə	n					s ^ʕ - θ
35.kast	خزانة	x	~~z~~	æ	n	ə					z - ð
36.tas	شنتاية	ʃ	a	n	t	æ	j	ə			
37.boom	شجرة	ʃ	a	ʒ	a	r	a				
38.spin	عنكبوت	~~s~~	a	n	k	a	b	u:	t		ʕ - ʔ
39.fiets	بسكيت	b	ə	s	k	l	e:	t			
Totaal aantal consonanten fout										A. 1 (ex. θ & ð fouten) A. 9 (incl. θ & ð fouten)	
Totaal aantal consonanten geproduceerd										B. 117	
PCC	(B-A) / B * 100									PCC. 99,145% PCC. 92,307%	

6. Bronnen

Abd-El-Jawad, H. R. (1992). Is Arabic a pluricentric language?. *Pluricentric languages: Differing norms in different nations*, (62), 261.

Broselow, E. (2011) *Phonology*. In Edzard, L. & Jong, R. de (red) *The encyclopedia of Arabic Languages. Syria*. Geraadpleegd op 24-1-2018 via http://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopedia-of-arabic-language-and-linguistics/phonology-EALL_COM_vol3_0258#idx-Syrian_Arabic-30

Owaida, H. (2015). *Speech sound acquisition and phonological error patterns in child speakers of Syrian arabic : a normative study*. (Unpublished Doctoral thesis, City University, London)

Anna de Graaf, senior linguist bij De TaalStudio

Maartje Oosterwijk, logopedist bij logopediepraktijk Oosterwijk